

«Γεωγραφικά ζούμε στη Δύση, συναισθηματικά στην Ανατολή»

Συνέντευξη στη
Σοφία Κωνσταντοπούλου

Η Πέρσα Κουμούτση γεννήθηκε στο Κάιρο. Ηρθε στην Ελλάδα αφού τελείωσε τις σπουδές της στο Αιγυπτιακό πανεπιστήμιο Καΐρου, ενώ τα πρώτα χρόνια δίδαξε στη μέση και ανώτερη εκπαίδευση. Το 1993 ασχολήθηκε επαγγελματικά με τη λογοτεχνική μετάφραση από τα αραβικά και τα αγγλικά, ενώ τα τελευταία χρόνια έχει κάνει σπουδαία δουλειά και ως συγγραφέας.

Η Πέρσα Κουμούτση, με αφορμή την πρόσφατη παρουσία της στο Ηράκλειο για ένα αφιέρωμα στην αραβική λογοτεχνία μέσα από τα βιβλία της «Τα Δυτικά του Νείλου»

και το «Καφέ Κλεμέντε» μιλάει στην «Τ» για τους δύο πολιτισμούς που «κουβαλάει» μέσα της, τον αιγυπτιακό και τον ελληνικό, την επίπονη εργασία της μεταφράστριας αλλά και το αναγνωστικό κοινό της Ελλάδος.

Πώς πήρατε την απόφαση ν' ασχοληθείτε με την αραβική λογοτεχνία;

Εχοντας διανύσει τον πολύ δύσβατο δρόμο της μετάφρασης για πολλά χρόνια, αποφάσισα αυτή μου την εμπειρία να την αξιοποιήσω ακόμα περισσότερο στο να γράψω δικά μου βιβλία εξαιτίας της καταγωγής μου.

Είμαι παιδί της διασποράς, έχω ζήσει και κουβαλώ μέσα μου δύο πολιτισμούς κι αυτό ήθελα κάπου να το εξωτερικεύσω. Έτσι αποφάσισα να γράψω το πρώτο μου βιβλίο. Πήγε πολύ καλά, δίνοντάς μου έδωσε το έναυσμα να γράψω ένα δεύτερο ώσπου συμπληρώθηκαν τέσσερα.

Υπάρχει κάποιος πολιτισμός που σας κερδίζει περισσότερο;

Όχι. Νομίζω ότι έχουν την ίδια δύναμη μέσα στην ψυχή μου και με επηρεάζουν το ίδιο. Γιατί έζησα ένα μεγάλο μέρος της ζωής μου στην Αίγυπτο, την παιδική μου ηλικία και τα εφηβικά μου χρόνια που είναι πολύ δυνατά και καθοριστικά για τη ζωή ενός ανθρώπου. Είμαι όμως και στην Ελλάδα πάνω από 20 χρόνια οπότε υπάρχει μία ισορροπία πια.

Αυτοί οι δύο πολιτισμοί έχουν κοινά;

Έχουν πολλά κοινά. Κατ' αρχάς αυτοί οι δύο πολιτισμοί υπήρξαν από τους αρχαίους χρόνους και ήταν αδελφοί πολιτισμοί. Υπήρχε μία αλληλεπίδραση που μόνο καλό έχει κάνει. Έπειτα ο ελληνισμός της Αιγύπτου που άνθισε για έναν αιώνα περίπου άφησε τα σημάδια του εκεί. Και ο αραβικός πολιτισμός επηρέασε τον ελληνικό πολιτισμό.

Τελικά η Ελλάδα ανήκει στη Δύση ή στην Ανατολή;

Η Ελλάδα παραπαίει ανάμεσα στη Δύση και στην Ανατολή γι' αυτό δεν έχει βρει ακόμα την ταυτότητά της. Νομίζω ότι γεωγραφικά ζούμε στη Δύση αλλά συναισθηματικά ανήκουμε στην Ανατολή. Και δεν είναι τυχαίο που πάντα η Ελλάδα υποστηρίζει το αραβικό ζήτημα.

Παρατηρείται μία μεγάλη πληθώρα έντυπων. Μήπως αυτό τελικά είναι ένα μεγάλο μειονέκτημα για την ποιότητα;

Ναι, είναι μεγάλο μειονέκτημα γιατί υπάρχει μία «αυθαιρεσία». Χωρίς να υπάρχει η κατάλληλη παιδεία και πνευματική καλλιέργεια, ο καθένας μπορεί να γράψει ένα βιβλίο, να το χρηματοδοτήσει ο ίδιος και να το κυκλοφορήσει. Από την άλλη μεριά το αναγνωστικό κοινό δεν είναι «εκπαιδευμένο» να ξεχωρίζει ένα καλό λογοτεχνικό βιβλίο από ένα πιο «εύπεπτο» ανάγνωσμα. Τα έχει ισοπεδώσει κάπως στο μυαλό του κι έτσι χαντακώνεται εν μέρει η ποιοτική λογοτεχνία, η οποία έχει περιθωριοποιηθεί στην Ελλάδα. Αυτό βέβαια είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, απλά εδώ παρατηρείται πιο έντονα.

Η οικονομική κρίση έχει αγγίξει το βιβλίο;

Όχι, δεν το αγγίζει στο βαθμό που θα περίμενε κανείς. Απλά όπως προανέφερα οι επιλογές είναι λάθος. Δηλαδή, ναι μεν ο κόσμος αγοράζει βιβλία αλλά αγοράζει πιο ανάλαφρα βιβλία.

Το τελευταίο σας βιβλίο λέγεται «Καφέ Κλεμέντε». Περί τίνος πρόκειται; Το «Καφέ Κλεμέντε» ενώ εξελίσσεται κατά το ήμισυ στην Αίγυπτο μιλά περισσότερο για τις ευαισθησίες μας. Δηλαδή, ότι οι άνθρωποι δίνονται πολύ εύκολα στο ονειρικό και δεν θέλουν να ζουν την πραγματικότητα. Εθελουφλούν, δηλαδή. Με αποτέλεσμα η ζωή να τους προσπεράσει και να χάσουν το... παιχνίδι.

Τι μηνύματα θέλετε να περάσετε στο βιβλίο σας;

Όλα τα βιβλία ειδικά τα δύο τελευταία («Στα Δυτικά του Νείλου» και «Καφέ Κλεμέντε») επειδή αναφέρομαι στο σημείο καμπής για τον πολιτισμό της Αιγύπτου και την επανάσταση που προκάλεσε μετά την παρακμή της παροικίας μεταφέρει τα μηνύματα της εξέλιξης και του χρόνου. Δηλαδή, ότι όλα έχουν μία εξέλιξη αλλά τα πάντα τείνουν να χαθούν. Ο χρόνος είναι πολύ δυνατός αλλά η μνήμη πρέπει να υπάρχει και να διαιωνίζεται. Τίποτα δεν μένει το ίδιο, τα «πάντα ρει» όπως λέει ο Ηράκλειτος κι όπως λένε οι Αιγύπτιοι «το νερό του Νείλου δεν είναι ποτέ ίδιο». Ήταν μία συνέπεια που την περίμεναν οι περισσότεροι, άλλοι τη δέχτηκαν κι άλλοι όχι, με αποτέλεσμα να μένουν με το όνειρο.

Μία μετάφραση μπορεί να επηρεάσει το βιβλίο;

Η μετάφραση είναι μία επώδυνη διαδικασία. Πολύ πιο δύσκολη από τη συγγραφή. Μπορεί πολύ εύκολα να επηρεάσει ένα βιβλίο είτε να το βελτιώσει είτε να το χαντακώσει. Πρέπει ο καθένας να διαβάσει τα νοήματα που κρύβονται μέσα από τις λέξεις. Ειδικά στην αραβική λογοτεχνία που μέχρι πρόσφατα υπήρχε λογοκρισία και οι συγγραφείς έγραφαν υπαινικτικά, οπότε ο μεταφραστής έπρεπε να τα καταλάβει αυτά. Τα τελευταία χρόνια, ευτυχώς, δεν ισχύει αυτό αλλά δεν παύει να είναι μία δύσκολη διαδικασία το να μεταφέρεις ένα ολόκληρο έργο ενός ανθρώπου που έχει άλλα πιστεύω. Πρέπει να έχεις μελετήσεις τον ίδιο το συγγραφέα.

2010-06-27